

מנחם טובי

רעב!

כאשר הובא טובי לפני ד"ר אלעזר מילר, רופא המחלות פנימיות ובעל מכון לקרני רנטגן בתל-אביב, לבדיקה, התקשה הרופא המנוסה להאמין כי אמנם הינו בן 45 בלבד. פניו של טובי כפני זקן מופלג. אולם, משע' שה לו שיקוף ובדק את הלב, נוכח כי טעה. משקלו, 51 קילו, נמוך מן הנורמה. אין בכך שום פלא: זה למעלה משנה שמשפחת טובי אינה משיגה את התזונה הדרושה לה. וזו תעודת הרופא:

צילמו של מנחם טובי, המודבק לתעודת העולה שלו, אינו מצטיין בשום דבר מיוחד. זהו תצלום קטן, לא ברור ביותר, המראה פניו של גבר: שמנמים, תפוחי-לחיים, מקושטים וקנקן ושפם. ראשו כבוס כומתה. אולם בשביל מנחם טובי זוהי יותר מתמונת-זיהוי רגילה. זוהי מזכרת. התמונה צולמה כשמנחם עבר כסדר-דפוס לאנגלית, בעיר עדן, לפני ארבע שנים. מאז השתנו פניו מאד: הלחיים שקועות, קמטים עמוקים חרו-תים עליהם. אפילו הזקן המדולדל הגדל פרא אין בכוחו להסוות את רוזנו. מנחם טובי הוא אחד מעשרות האנשים שרואיינו עלידי חולית הכיסוי של העולם הזה, הועברו עלידיה לבדיקה רפואית.

ארוחת צהריים. רוזה טובי, בת 35, היא אם לשבעה ילדים. בנה הצעיר ביותר הנו בן חודשיים. בעלה מחוסר עבודה, אין מספיק אוכל בבית. במקום בחור חסון ובריא יגדל התינוק רזה, מצומצם וחלוש. למטה: שמונה מתשעת בני משפחת טובי לפני ארוחת הצהריים שלהם.

פשוט ביותר: ביום הרביעי, 5.8.53, היה כל תפריט: תפוחי ארמה מבושלים במים עם לחם, לארוחת בוקר; איטריות מבושלות במים, עם לחם. לארוחת צהריים: שעיר עית לבנה עם איטריות, לארוחת ערב. בכל הארוחה הזאת, לא הייתה כמעט טיפה אחת של שומן. נפח הארוחה, שמילא את הקיבה, לא סיפק כמעט קלוריות, חומר הדלק המסיפק כוח לגוף ומאפשר לו צבירת מרץ. כאשר יצאה רוזה טובי אשתו, מבית החור לים, לאחר לידתה האחרונה, אמרו לה הרופאים שעליה לאכול יותר משאר בני המשפחה, כדי שיהיה לה כוח להיניק את תינוקה. לפעמים היא טועמת את ארוחתה הראשונה רק בצהריים. «אם אין אוכל, מניין אקח? היא שואלת. סביבה מצטופפים בניה: רויס, פעורי-עיניים, אפילו בשבילם אין מספיק אוכל!»

כל עוד עבד האב, היה בצריף העלוב מס' פיק אוכל לפיות המשפחה. אולם משך שבועות החודשים האחרונים, קיבל רק כמה ש"בועות עבודה כפועל פשוט. כרטיס העבודה שלו מכוסה חותמות קטנות «מבוטל», ורק פה ושם נראה סימן עפרון המעיד כי ביום זה קיבל בעל הכרטיס עבודה.

מצבה של המשפחה לא הניע עדיין לניקודת משבר. איש מהם לא חלה מחוסר תזונה. איש מהם אינו מכיר עדיין את יסורי הרעב האמיתיים, את הרגשת המועקה המכרסמת בקיבה. אולם מצבם אופייני לרבבות משפחות אחרות בארץ, הסובלות מתחת-תזונה קבוע. לאט לאט נחלש גופם, התנגדו למחלות מתרופפת. תחת-תזונה היא מונח מדעי. בלשון המציאות פירושה: «אמא, אני רעב!»

הם אמנם אוכלים לשובע — לתם וכל מה שבא ליד. אולם אם מחלקת הממשלה מגת עוף, אין בידי מנחם טובי הלירות הידרושות להוציאה מן האיטליו. לעומת זאת הוא יכול לקנות את מנת המרגרינה שלו ואת הביצים. אלא שמחירן גבוה מכדי שיוכל להרשות לעצמו לאכול בעצמו. הוא ניגש לשוק המעברה, מציץ את מנותיו למכירה. בתמורה הוא יכול לקנות לחם. זה ממלא את הבטן.

לפעמים גם בזה לא די כדי לספק לחם למשפחה. ואז יוצא טובי אל השוק, כשצורך קטן תחת זרועו. שם הוא מציץ תליפה או מפה ששרדה לו מן הרכוש המועט שהביא איתו מן-עודו.